

TOPLUMSAL DEĞERLERE YÖNELİK ALGI ÖLÇEĞİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Öğretmen, Ebru Bakaç
M.E.B Atışalanı İ.Ö.O. İstanbul
ebruli_2239@hotmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler eğitim programlarında önemli bir yere sahip olan değerler eğitimi çerçevesinde öğrencilerin toplumsal değerlere yönelik algılarını saptamak için geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir. Taslak ölçeğin geliştirilme sırasında öncelikle literatür incelemesi yapılmış; ancak ne ilkökul ne de ortaokul düzeyinde öğrencilerin toplumsal değerlere yönelik algılarını belirleyen bir ölçeğe rastlanmamıştır. Daha sonra 5. sınıf sosyal bilgiler programı incelenmiş ve öncül maddeler hazırlanarak uzman görüşlerine başvurulmuştur. Ölçek İstanbul ilindeki bir devlet okulunda öğrenim gören toplam 411 tane 5. sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği açımlayıcı faktör analizi yapılarak belirlenmiştir. Ölçeğin bütününe yönelik Cronbach-Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0,86 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geliştirilmeye açık, kullanılabilir düzeyde bir ölçek olduğu söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Değer, değerler eğitimi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması.

PERCEPTION SCALE OF SOCIAL VALUES: VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

Abstract

The purpose of this study is to develop a valid and reliable scale which can be used to identify the elementary students' perceptions of social values after the values education programs has an important place in the new programs. First of all in the development of the draft scale, was reviewed of the literature, but such a scale was not found at the elementary school or secondert school level. After the primary fifth grade social studies program was examined, than precursor items prepared and consulted expert opinion. The scale was applied to 411 students who studying at a state school in İstanbul. The construct validity of the scale was determined by means of exploratory factor analysis. Cronbach-alpha reliability coefficient for the whole scale was calculated as 0,86. The scale can be said that is available to use and open to improvement.

Key Words: Values, values education, study of validity and reliability.

GİRİŞ

Değer Kavramı

Değer kavramı TDK sözlüğünde bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık olarak açıklanmaktadır (TDK,2013). Özgüven (1999)' e göre değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâkî ilke ya da inançlardır (MEB, 2004). Erdem (2007) değeri; belirli bir davranış biçimini ya da bir durumu diğerine tercih etme eğilimi, davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan güçlü bir inanç olarak tanımlarken (Dönmez ve Cömert, 2007) ; Güngör (1993: 18) tarafından değer hükmüne de değinilerek değer kavramı şöyle tanımlanmıştır: "Değer hükmü bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğunu belirten ifade ise, o halde değer de bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır". Doğan (2000:411) tarafından ise değer kavramı, bir kişi ya da bir topluluğun ideal kabul ettiği var olma ya da hareket tarzı olarak tanımlanmıştır.

Değer problemi felsefede değerlendirme problemi ve değerler problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü “iyi nedir?”, “güzel nedir?”, “faydalı nedir?”, “doğru nedir?” gibi soruları sormak, değerlendirme etkinliğini belirli açılardan problem haline getirmektedir (Kuçuradi, 1998:8).

Değerler, bireylerin kendileri ve başkalarıyla ilgili davranışlarına yön verip, davranış kılavuzu görevi yapmaktadır. Her birey kendisi için önemli sayılan değerler için çaba sarf etme olanağına sahiptir. Herkes sosyal çevresinde hangi davranışın daha geçerli olduğuna hangisinin geçersiz olduğuna ilişkin önceden belirlenmiş yerleşmiş değer yargıları ile karşılaşır. Bireyler toplumsal kurallar, gelenek ve görenekler yoluyla “iyi” ve “kötüyü”, “doğru” ve “yanlış” ayırt ederek kendi ahlak ilkeleri doğrultusunda bir ölçü edinmeyi öğrenirler (Beil, 2003: 13-14).

Tüm davranışlarımız değerlerle ilişkilendirilebileceğinden eğitimden ekonomiye, felsefeden ilahiyata tüm bilim dalları bir şekilde değerlerle ilgilenmektedirler. Temel olarak değerler, inançlar ve tutumlarla ilişkilendirilse de hem inançlardan hem de tutumlardan daha kapsamlıdır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Değerin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
2. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.
3. Sadece bilinç değil duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
4. Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.
5. Değerlerin normlardan farkı normlardan daha genel ve soyut bir nitelik taşımasıdır. Değer normu da içerir (MEB, 2004).

Değerler Eğitimi

Bireyin yaşam kalitesi açısından bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olmak üzere her üç alanda da iyi yetiştirilmesi gerekmektedir. Ancak ülkemizde özellikle duyuşsal davranışların kazandırılması açısından yeterince etkin bir eğitim yapılamadığı çok sık dile getirilen bir konudur. Değerler eğitimi de duyuşsal alanda yer alan davranışların bireylere kazandırılması ile yakından ilişkilidir (Taşpınar, 2009). Değer etik bir ölçüdür. Varlığını toplumun özgür kaynaklarından alır. Bu ölçünün sağlıklı olması değerli olarak kabul edilenin eğitime bağlıdır. Sağlıklı bir düşünce sisteminde iyi ile kötüyü ayırt eden yurttaşdır. Onun varlığında ötekileştirmenin, yönsüzleştirmenin ve yargıların yeri yoktur. O kendinin de bir değer olduğunun bilincindedir. Bir toplumda kurumların kurumsallaşabilmesi ve toplumsallaştırılmasının temelinde değerlere bağlılık ilkesi yatar (Güler, 2012). Öğrencilere iyi birer vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri ve değerleri kazandırmada ilköğretimde Sosyal Bilgiler dersinin rolü oldukça önemlidir. 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler programının genel amaçları arasında “Öğrenciler; demokratik beceri ve değerlere sahip, bilimsel düşünmeye açık, insan haklarına saygılı, işbirliği içinde çalışabilen, cumhuriyet sevgisi gelişmiş, haklarını bilen ve sorumluluk sahibi Türk vatandaşları olarak yetiştirilir.” ifadesi ile “Öğretmen, öğrencileri millî, ahlâki, insanî, manevî, kültürel değerler bakımından besleyici etkinlikler düzenler.” (MEB, 2004) ifadeleri ilköğretim Sosyal Bilgiler programında konuya verilen ehemmiyeti yansıtmaktadır.

Sosyal Bilgiler Programında öğrencilere kazandırılması gereken değerler; “ adil olma, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, özgürlük, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik” şeklinde yer almıştır.

Kişilerde var olan tutum, inanç ve değerler sistemi, değişmeye oldukça dirençli olmakla beraber, geçirilen değişik yaşantılar, inanç ve değerler sisteminde değişikliklere yol açabilir (Kabadayı & Aladağ, 2010). Eğitimsel açıdan bakıldığında bir toplumun eğitim sistemi ya da eğitim kurumları, o toplumun sahip olduğu değerleri yansıtan önemli bir araç olarak nitelendirilebilir. Ancak bir kurum olarak eğitim toplumun sahip olduğu değerleri yaratmaktan çok yansır. Çünkü eğitim değerlere ilişkin inançların ifade biçimidir (Densford, 1961; Akt: Dönmez & Cömert, 2007). Bu bağlamda eğitim sistemimizde ve kültürümüzde önemli bir yer tutan değerlerimizin benimsetilmesi ilköğretim düzeyinden başlamak üzere bütün eğitim kademelerinde önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Aileden sonra değerlerin kazandırılmasında önemli bir role sahip olan okulun etkisi yadsınmaz. Literatür taraması yapıldığında ilköğretim I. Kademe düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin değer

algılarını belirlemeye yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple kültürümüzün gelecek kuşaklara taşıyıcısı olan ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin değer algılarını belirlemeye yönelik olarak bir ölçek geliştirilmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Ölçekte Yer Alacak İfadelerin Yazılması

İlk olarak ölçekte yer alacak ifadelerin yazılabilmesi için değerler eğitimi ile ilgili literatür ve öğretim programları incelenmiş, diğer yandan bir grup beşinci sınıf öğrencisi ile (n=51) öğrencilerin değer algılarının analiz edilmesini sağlayacak bir kompozisyon çalışması gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmalar neticesinde 5. sınıf Sosyal Bilgiler Programında yer alan değerlere yönelik 75' i olumlu 25' i olumsuz olmak üzere toplam 100 adet madde yazılmıştır. Hazırlanan ölçek 2 adet Sosyal Bilgiler ve 2 adet Türkçe öğretmeninin görüşleri doğrultusunda düzeltilmiş ve son şekli verilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen ifadelerden oluşan bir deneme formu hazırlanmıştır. Eğitim alanında yürütülen çalışmalar incelendiğinde genellikle tek sayı ile biten dereceleme ölçeklerinin kullanıldığı ve bunlar arasında da sıklıkla 5 dereceli ölçeklerin tercih edildiği görülmüştür. Bu çerçevede, cevap seçenekleri olarak "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" biçiminde 5'li bir derecelendirme sistemi kullanılmıştır. Ölçeğin amacı, toplam ifade sayısı, cevaplama biçimi ve ortalama cevaplama süresine ilişkin bilgiler sunan bir "yönerge" ve katılımcıların cinsiyet ve şube bilgileri de deneme formuna eklendikten sonra toplam 411 kişilik bir öğrenci grubuna uygulanmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışmaya 2011-2012 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da bir devlet okulunda öğrenim gören 411 tane 5. sınıf öğrencisi katılmıştır. Çalışmada yer alan öğrencilere ait bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyetlerine ve Sınıflarına Göre Dağılım

CİNSİYET	N	%
KIZ	212	51,6
ERKEK	199	48,4
ŞUBE		
5-A	51	12,4
5-F	54	13,1
5-H	53	12,9
5-G	52	12,7
5-B	49	11,9
5-C	53	12,9
5-D	51	12,4
5-E	48	11,7

Katılımcıların (n=411) % 51.6'sı kız (f=212) ve % 48.4'ü erkektir (f=199). Katılımcıların % 12.4'ü 5-A şubesinde (n=51), % 13.1'i 5-F şubesinde (n=54), % 12.9'ü 5-H şubesinde (n=53), % 12.7'si 5-G şubesinde (n=52), % 11,9'u 5-B şubesinde (n=49), % 12.9'u 5-C şubesinde (n=53), % 12.4'ü 5-D şubesinde (n=51), % 11,7' si 5-E şubesinde (n=48), öğrenim görmektedir.

Verilerin Analizi

Katılımcıların deneme formunda yer alan ifadelere verdikleri cevaplar puanlanarak SPSS 16.0 paket programına kullanılarak analiz edilmiştir. Cevapların işlenmesi sürecinde pozitif yönlü ifadeler "tamamen katılıyorum" seçeneğinden "kesinlikle katılmıyorum" seçeneğine doğru 5'ten 1'e doğru sınıflandırılmış; negatif yönlü maddeler için de "tamamen katılıyorum" seçeneğinden "kesinlikle katılmıyorum" seçeneğine doğru 1'den 5'e

biçiminde puanlanmıştır. Son hali verilen ölçeğin geçerliğinin test edilmesinde “yapı geçerliği” yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği ise Coranbah Alfa iç tutarlılık katsayısı kullanılarak test edilmiştir.

BULGULAR

Ölçeğin Geçerliğine İlişkin Bulgular Yapı Geçerliği

Yapı, birbirleriyle ilgili olduğu düşünülen belli öğelerin ya da öğeler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu bir örüntüdür (Tekin, 2008). Yapı geçerliği test maddelerine verilen cevaplar arasındaki ilişkilerin analizine dayanır. Bu sebeple bir testte yer alan her madde testin bütünü ile ilişkili olmalıdır (Yılmaz, 2004).

Ölçeğin yapı geçerliği açımlayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Örneklem grubundan gelen verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığı KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) katsayısı ve Bartlett testi ile açıklanabilir (Büyüköztürk, 2010). Yapılan testler sonucunda elde edilen değerler Tablo 2’de görüldüğü gibidir.

Tablo 2: KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm Değer Yeterliği	
	,812
Ki-Kare Değeri	3,260
Sd	276
P (p< 0,05)	,000

Tablo 2’ de görüldüğü üzere, hesaplanan KMO uyum ölçüsü değeri 0,812’dir. Aynı veriler için hesaplanan Bartlett Küresellik Testi ise 3,260 olup 0,05 düzeyinde manidardır ($X^2_{276} = 3,260$). KMO katsayısının 0,81 çıkması örneklem büyüklüğünün çok iyi olduğunu ve Bartlett testi sonucunun ölçek maddeleri arasındaki korelasyonun varlığını ortaya koyması, elde edilen veri setinin açımlayıcı faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Bartlett testi değişkenler arasında yeterli düzeyde bir ilişki olup olmadığını gösterir. 0,05 anlamlılık derecesinden daha küçük bir p değeri bulunması, değişkenler arasında faktör analizi yapmaya yeterli bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Deneme uygulaması kapsamında yer alan toplam 100 ifadeyle ilgili veriler açımlayıcı faktör analizine tabi tutularak ölçülen özellikle ilişkili temel faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Temel faktörlerin belirlenmesi sürecinde faktör sayısı konusunda bir kısıtlamaya gidilmemiştir. Daha az değişkenle faktör varyanslarının maksimum olması sağlandığı için varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Faktör örüntüsünün oluşturulmasında 0,30 ile 0,40 arasında değişen faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak alınabileceği belirtilmektedir (Tavşancıl, 2010). Daha fazla maddeyi analize dahil edebilmek için 0,30 yük değeri alt kesme noktası olarak alınmış, ancak yapılan analiz sonucunda bu maddelerden çoğunun elendiği görülmüştür.

Faktör sayısının belirlenmesi

Yük değeri .30’dan büyük olan 24 maddeden oluşan nihai ölçeğin başlıca iki faktörden oluştuğu belirlenmiştir. İlk faktör toplam varyansın %25,69’ unu, ikinci faktör %10,33’ünü açıklamaktadır. Özdeğerler için birikimli varyans miktarının ise toplam varyansın % 36’ sını açıkladığı görülmektedir. Sosyal bilimlerde yürütülen çalışmalarda toplam varyans oranının % 40 ile % 60 arasında değer alması ölçeğin faktör yapısının güçlülüğüne işaret etmektedir (Scherer, Wiebe, Luther ve Adams, 1988; Akt: Tavşancıl, 2010). Buradan hareketle ölçeğin faktör yapısının güçlüye yakın bir değerde olduğunu söyleyebiliriz.

Ölçeğe ait faktör sayısı belirlendikten sonra değişkenlerin (maddelerin) faktörlere dağılımı belirlenmiştir. Değişkenlerin hangi faktörle en güçlü korelasyonu olduğunu tespit edebilmek için yorumlama kolaylığı ve kullanım sıklığı nedenleriyle dikey (orthogonal) döndürme yöntemlerinden varimax kullanılmıştır. Elde edilen dönüşümlü faktör yükleri ve yürütülen analiz sürecini daha anlaşılır hale getirmek için madde-toplam ölçek korelasyonu, ortak faktör varyans değerleri Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Toplumsal Algı Ölçeği Maddelerinin Faktör Yük ve Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Madde No	Döndürülmüş Faktör Yük Değerleri		Madde Toplam Korelasyon Değerleri
	Faktör 1	Faktör 2	
1	,734		,586
2	,673		,686
3	,638		,600
4	,624		,581
5	,616		,567
6	,608		,545
7	,607		,494
8	,579		,496
9	,570		,463
10	,553		,474
11	,517		,487
12	,517		,455
13	,514		,465
14	,496		,434
15	,471		,429
16	,465		,408
17	,464		,372
18	,449		,393
19	,387		,303
20		,691	,294
21		,656	,226
22		,594	,225
23		,540	,204

Tablo 3'e göre faktör 1'in "1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19" maddelerinden, faktör 2'nin "20, 21, 22, 23" maddelerinden oluştuğu görülmektedir. Tablo 3 incelendiğinde Faktör 1 altında toplanan maddelerin toplumsal değerlere yönelik olumlu yargıları içerdiği anlaşılmaktadır ve birinci faktöre " Toplumsal Değerlere Yönelik Olumlu Algılar" adı verilmiştir. Toplumsal Değerlere Yönelik Olumlu Algılar faktörü 19 maddeden oluşmaktadır. Faktör yük değerleri .387 ile .734 arasında değişmekte ve toplam varyansın %25,69' unu açıklamaktadır. Faktör 2 altında toplanan maddelerin öğrenciler tarafından olumsuz olarak değerlendirildiği anlaşılmaktadır ve ikinci faktöre " Toplumsal Değerlere Yönelik Olumsuz Algılar" adı verilmiştir. Toplumsal Değerlere Yönelik Olumsuz Algılar faktörü 4 maddeden oluşmaktadır. Faktör yük değerleri .540 ile .691 arasında değişmekte ve toplam varyansın %10,33' ünü açıklamaktadır.

Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Gerçekleştirilen analizler sonucunda ölçeğe olumlu ve olumsuz durumları kendi içinde barındıran 23 madde ile son şekli verilmiştir (Ek-1). 23 madde için yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0,86 olarak hesaplanmıştır.

Ayrıca Faktör 1'e ait güvenilirlik katsayısı 0,88 ve faktör 2'ye ait Güvenirlik katsayısı 0,72 olarak bulunmuştur. Şencan'a (2005) göre bilimsel içerikli çalışmalarda 0,70 ve üzerinde bir katsayı yeterli iken ilgi ve yetenek türü araştırmalarda kullanılacak ölçeklerin en az 0,85 düzeyinde bir güvenilirlik katsayısı aranmaktadır. Özdamar da Cronbach Alfa katsayısının değerlendirilmesinde uyulan değerlendirme ölçütünü aşağıda verilen şekilde olduğunu belirtmektedir:

$0.0 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir.

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirirdir

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirirdir (Tavşancıl, 2010)

Bu araştırmadaki ölçeğe ait güvenilirlik katsayısının 0.86 çıkması ölçeğin güvenilir bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma kapsamında 5. sınıf öğrencilerinin toplumsal değerlere yönelik algılarını belirlemek için geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmiştir. Elde edilen bulgular öğrencilerin toplumsal değerlere yönelik algılarını belirlemede ölçeğin uygun niteliklere sahip olduğunu göstermektedir. Çalışma kapsamında geliştirilen ölçeğin literatürde daha önce bulunmaması ve Sosyal Bilgiler öğretim programı ile uyumlu olması, ölçeğin farklılığını ve gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ölçeğin 5. sınıf öğrencilerinin toplumsal değerlere yönelik algılarını saptama konusunda araştırmacı ve öğretmenlere yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ölçeğin değişik sınıf düzeyinde tekrarlanması yada çalışmaya altı, yedi ve sekizinci sınıfların dahil edilerek genişletilmiş formunun geliştirilmesi ölçeğin güvenilirliğini ve geçerliliğini arttıracaktır. Ayrıca 5. sınıf seviyesinde geliştirilen bu ölçek baz alınarak farklı sınıf seviyelerinde öğrencilerin toplumsal değerlere yönelik algılarını belirlemek için değişik formatta ölçekler geliştirilebilir.

Not: Bu çalışma 25-27 Nisan 2013 tarihlerinde Antalya'da 28 Ülkenin katılımıyla düzenlenen " International Conference on New Trends in Education – ICONTE – 2013 "da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Beil, B. *İyi çocuk, zor çocuk. Doğru davranışlar çocuklara nasıl kazandırılır?*. (Çev. Cuma Yorulmaz). Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (11. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Doğan, G. (2000). *Sosyoloji. Kavramlar ve sorunlar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Dönmez, B. ve Cömert, M. (2007). İlköğretim okulu öğretmenlerinin değer sistemleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5(14), 29-59.

Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi. ahlak psikolojisi, ahlaki değerler ve ahlaki gelişim*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları

Kabadayı, A., ve Aladağ, K. S. (2010). Farklı ilköğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin ahlaki gelişimlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (1), 878-898.

Kuçuradi, G. (2003). *İnsan ve değerleri.değer problemi*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.

Milli Eğitim Bakanlığı (2004). *İlköğretim sosyal bilgiler ders programı* (4 ve 5.Sınıflar), Ankara.

Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Taşpınar, M. (2009). Eğitimde örtük program ve değerler eğitimi. 1. Ulusal İyilik Sempozyumu Bildiri Kitabı (ss.25-31)..

Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tekin, H. (2008). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Türk Dil Kurumu (2013). Büyük Türkçe Sözlük Retrieved from www.tdk.gov.tr

Yılmaz, H. (2004). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Konya: Çizgi Kitabevi

EK 1: TOPLUMSAL DEĞERLERİ ALGILAMA ÖLÇEĞİ

Sevgili öğrenciler aşağıda yer alan ifadeler sizlerin toplumsal değerlere yönelik fikirlerinizi öğrenebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıdaki ifadeleri okuyarak, size uygunluk derecesine göre her ifadenin karşısında bulunan seçeneklerden yalnızca birinin içine **X** koyarak içtenlikle cevaplayınız. Toplam cevaplama süresi 15 dakikadır.

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Aile bizi kötü insanlardan ve kötü durumlardan korur.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Hem beden hem ruh sağlığımızı korumalıyız.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Saygı ailede öğrenilir.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Bilimle yakından ilgilenen toplumların geleceği daha aydınlıktır.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Sonunda zararlı çıkan biz olsak bile dürüstlükten ayrılmamalıyız.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Herkes sorumluluklarının bilincinde olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Mutlu günlerde de dayanışma içinde olmamız gerekir.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Sağlıklı bir hayat için başkalarının sağlığına da özen göstermeliyiz.	☐	☐	☐	☐	☐
9	İnsanların arkasından konuşmamalıyız.	☐	☐	☐	☐	☐
10	İnsan önce kendi dürüst olmalı ki karşısındaki de dürüst olsun.	☐	☐	☐	☐	☐
11	İnsanlar diğer canlılara karşı daha duyarlı olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Sağlıklı olan insanlar daha mutludurlar.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Vatanı korumak sadece cephede savaşarak olmaz.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Güzellik her yerde bulunur; fakat bunu görmek gerekir.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Güzellik insanların özenle yaptığı işlerdedir.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Dayanışma olmasaydı toplum olmazdı.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Sorumluluklarını yerine getiren insanlar daha başarılı olurlar.	☐	☐	☐	☐	☐
18	Sorumluluklarını yerine getirmeyen insanların hayatı zorlaşır.	☐	☐	☐	☐	☐
19	Çalışkan insanlar vatanına ve milletine daha yararlı olurlar.	☐	☐	☐	☐	☐
20	İstediklerimizi elde etmek için her zaman dürüst davranmayabiliriz.	☐	☐	☐	☐	☐
21	Bilim ile sadece bilim adamları uğraşmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
22	İnsanların birbirine duyarlı olması işleri zorlaştırır.	☐	☐	☐	☐	☐
23	Karşımızdaki insanlar dürüst değilse biz de dürüst davranmayabiliriz.	☐	☐	☐	☐	☐